

Nr 1148

Av herrar Oskarson och Magnusson i Borås, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 44, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.

Ett genomförande av en ny domkretsindelning i enlighet med proposition nr 44 skulle medföra att nuvarande 142 domkretsar skulle minska till 86. Detta betyder att en stor del av landets invånare får väsentligt längre resor till domsagens kansli med därav följande tidsförlust och höjda kostnader. Detta skulle kunna godtagits om andra väsentliga fördelar hade kunnat påvisas. Några sådana har emellertid icke enligt vår mening redovisats. Kostnaderna för domstolväsendet skulle i stort sett bli desamma som nu, men allmänhetens väsentligt högre. Förslaget kan icke motiveras utifrån önskemål om en bättre rättsvård då det konstaterats att de nuvarande underrätterna fungerar bra. Förslaget innebär vidare att ett stort antal centralorter för kommunblocken, som nu har domsagokanslier, skulle mista dessa. Detta skulle i sin tur medföra en utarmning av centralorterna. En sådan utveckling står helt i strid med tankegången bakom kommunindelningsreformen. Ansträngningarna borde gå i motsatt riktning, och en förstärkning av centralorterna inom kommunblocken eftersträvas.

Vi kan icke godtaga att för den enskilde medborgaren och kommunerna så betydelsefulla förändringar som den föreslagna domkretsindelningen innebär genomföres, när icke väsentliga fördelar kan uppnås. Det borde vara fullt godtagbart att basera en ny domkretsindelning på s. k. tvådomarkretsar och bibehålla endomarkretsar då särskilda skäl som t. ex. långt avstånd till annan kansliort motiverar detta. Enligt hovrätten för nedre Norrland erbjuder en domstol med två—fyra domare också den bästa arbetsmiljön.

Angående gränsdragningen för de nya domkretsarna delar vi departementschefens mening att domkrets icke bör dela kommun eller kommunblock utan dessa bör bevaras odelade. Vi anser också att länsgränserna i princip bör respekteras och att mycket starka skäl skall ligga till grund om man avviker från denna huvudregel.

I propositionen ansluter sig departementschefen i huvudsak till domstolskommitténs förslag till domkretsindelning. Vidare föreslår departementschefen att en arbetsgrupp bör inrättas inom justitiedepartementet som får till uppgift att utreda och utarbeta förslag i organisatoriska frågor

vilka sammanhänger med det praktiska genomförandet av en ny domkretsindelning.

Vi kan icke godta dessa av departementschefen föreslagna riktlinjer för det fortsatta arbetet utan anser dessa frågor vara av så stor vikt och betydelse att förslag om ny domkretsindelning vid varje särskilt fall bör underställas riksdagens prövning.

En fråga som nära sammanhänger med domkretsarnas storlek är underätternas sammansättning i skilda mål. Sedan gammalt har det ansetts att lekmännen vid våra domstolar garanterar allmänhetens förtroende för rättskipningen. Och även om nämndmedverkan har betydligt större betydelse i brottmål än tvistemål anser vi dock det vara av stort värde att även i tvistemål bibehålla lekmännainflytandet och föreslår att nämnd allfort skall medverka i tvistemålsrättskipningar. Vi tror att lekmännens medverkan även i tvistemål utgör ett värdefullt komplement till den lagfarne domarens kanske mera strikta juridiska bedömning.

En av nämndens viktigaste uppgifter är att genom nämndledamöterna ge uttryck för det allmänna medborgerliga omdömet vid rättskipningen. För att detta skall fungera väl bör som departementschefen framhåller på s. 191 till nämndemän utses lekmän med moget omdöme och allmän livserfarenhet. Vi anser därför att sänkningen av åldersgränsen för nämndemän bör anstå tills åldersgränserna för de lagfarna domarna ändras.

En kraftig nedskärning av antalet nämndemän samtidigt som man gör domkretsarna större kommer att innebära att kravet på att nämnden skall vara allsidigt sammansatt inte kan upprätthållas. Vi föreslår därför att antalet nämndemän i likhet med vad som för närvarande gäller fastställs till 7. Vi kan inte heller godtaga förslaget till omröstningsregler, innebärande att nämndens mening gäller framför ordförandens om minst tre nämndemän eller, när i nämnden sitter fem nämndemän, minst fyra av dem är ense om skälen och beslutet. Vi anser inte att en sådan ändring av omröstningsreglerna är ägnad att öka rättssäkerheten. Lekmännens medverkan i underrättsprocessen bör i fortsättningen liksom hittills syfta till ett positivt samråd mellan jurister och lekmän. Vi föreslår därför att nu gällande omröstningsregler bibehålles. Vi biträder däremot förslaget att en nämndeman skall ha rätt att reservera sig mot rättens avgörande.

Det blir allt vanligare att förslag till centralisering framföres i olika sammanhang utan att det finns objektivt godtagbara skäl för de föreslagna åtgärderna. Ofta motiveras förändringarna med allmänna talesätt som de större enheternas organisatoriska fördelar i förhållande till de mindre. Eftersom inget bevis företes för de allmänna påståendena, kan de ej heller bemötas. Gemensamt för dessa förslag är att de i allmänhet medför ökade kostnader och försämrad service för allmänheten. De skapar därtill oro och osäkerhet för den kommunala planeringen.

Åberopande det anförda hemställas,

1. att riksdagen måtte

a) uttala att Kungl. Maj:t vid det fortsatta utredningsarbetet med domkretsindelningen måtte beakta vad i motionen anförts angående domkretsarnas storlek och antal,

b) besluta att Kungl. Maj:t, innan beslut fattas om ny domkretsbildning, underställer riksdagen förslaget för prövning,

c) besluta att i nämnd skall sitta 7 nämndemän,

d) besluta att tingsrätt vid särskild huvudförhandling i tvistemål skall vara domför med ordförande och nämnd,

e) besluta att vid omröstning i brottmål nämndens mening skall gälla om alla i nämnden är ense om skälen och slutet samt att i annat fall ordförandens mening skall gälla,

f) besluta att nuvarande valbarhetsålder för nämndemän skall bestå;

2. att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga författningsändringar.

Stockholm den 8 april 1969

Gunnar Oskarson (m)

Tage Magnusson (m)

i Borås

Nr 1149

Av herr Sjöholm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 44, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.

(Lika lydande med motion nr 1001 i Första kammaren)

Stockholm den 11 april 1969

Sten Sjöholm (fp)

Erik Tobé (fp)

Sven Antby (fp)
